

Beste leden en relaties,

Na de Carnaval zijn we beland in de vastentijd. Zoals de meesten van ons nog wel weten duurt de vastentijd voor de katholieken 40 dagen. Tijdens die 40 dagen eet de vastende gelovige minder dan normaal en bepaalde spijzen helemaal niet. Tijdens de vastentijd was drinken van alcohol eigenlijk niet toegestaan. Maar ook geslachtsverkeer moest op een lager pitje. Immers, je vast door jezelf dingen te onthouden of er minder van te nemen. Daardoor word je leeg en kun je van iets nieuws vervuld raken.

**40 DAGEN
ONDERWEG NAAR
PASEN**

Maar op iets nieuws hoeven we, wat ons betreft, niet tot Pasen te wachten. Deze nieuwsbrief brengt al vóór die tijd de nodige heemkundige nieuwtjes bij onze lezers. Weer veel informatief leesplezier bij deze tweede aflevering in 2026 namens *Bestuur en Werkgroep Communicatie*.

Te bezichtigen in onze Heemkamer - oude voorlader gevonden in de Reusel

In het najaar van 2022 werd tijdens graafwerkzaamheden bij de brug over de Reusel aan de Broekkant in Lage Mierde een oud geweer, een zogenaamde voorlader gevonden.

De oude voorlader vóór de restauratie (foto Omroep Brabant).

Het ijzeren deel van het wapen was verroest, maar het houten gedeelte zag er nog tamelijk goed uit. Dit kwam, omdat het geweer in de oude bedding van de Reusel al die tijd onder een laag water en modder in een min of meer zuurstofarme omgeving had gelegen, waardoor het bewaard was gebleven.

Dit wapen wordt een voorlader genoemd, omdat het aan de voorkant via de loopmondung werd geladen. De schutter moest eerst het kruit in de loop doen en daarna werd de kogel met een laadstok aangestampd. Voor ieder schot moest de schutter een beetje kruit in een slaghoedje in een klein metalen bakje bovenop het geweer doen. Wanneer hij de trekker overhaalde, klapte de haan op het slaghoedje. De vonken, die daardoor ontstonden, brachten de grote kruitlading in het geweer tot ontbranding, waardoor de kogel werd afgevuurd. Dit was een tijdrovend proces en het gebruik eiste wel enige vaardigheid van de schutter.

Voorladers zijn ruwweg tussen 1450 en 1850 in gebruik geweest. Het is bekend dat dit type wapen vanaf 1842 tot ca. 1850 behoorde tot de uitrusting van de soldaten van het Nederlandse leger. Dat betekent dat dit geweer uit de Reusel zeer waarschijnlijk zo'n 175 jaar oud zal zijn.

De voorlader wacht in atelier Restaura een langdurig conserveringsproces (foto Restaura).

De restauratie vond plaats in Heerlen en het resultaat is nu te zien in onze Heemkamer in de Kei. Het wapen behoort al enige tijd tot de collectie van het Provinciaal Depot Bodemvondsten in Den Bosch, die ook de

eigenaar is. Op ons speciaal verzoek hebben wij het tijdelijk in bruikleen gekregen.

Het blijft echter een raadsel waar het geweer uiteindelijk vandaan komt of van wie het is geweest. Het kan gebruikt zijn door een al dan niet gedeserteerde soldaat, die het daar heeft achtergelaten. Of misschien was het een stroper, die het kwijt wilde. Wapens waar je van af wil in het water dumpen, dat gebeurt vandaag de dag nog steeds. Naar de echte oorzaak van deze vondst blijft het dus gissen.

Gerestaureerde voorlader (foto Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant)

De oude voorlader is momenteel tentoongesteld in onze Heemkamer op de bovenverdieping in de Kei in Reusel. Wij zijn blij dat wij dit mooi stukje cultureel erfgoed, dat enkele jaren geleden gevonden werd in onze gemeente en prachtig is gerestaureerd, tijdelijk in bruikleen hebben gekregen. Iedereen is van harte welkom om daar een kijkje te komen nemen. Ook buiten de openingstijden van de Heemkamer kunt u hier de voorlader achter glas bekijken.

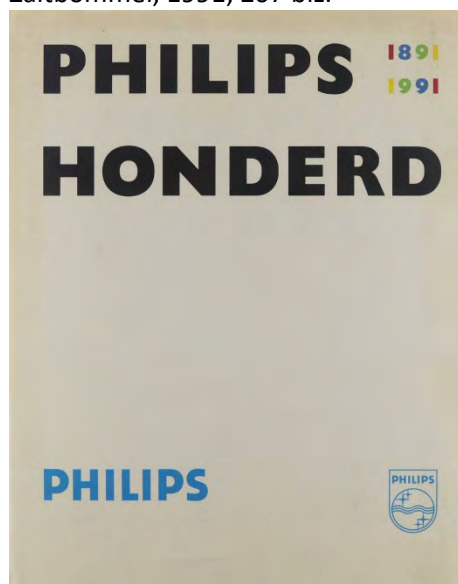
Uit de bibliotheek van de HWR

PHILIPS HONDERD

Een industriële onderneming – 1891-1991

Auteur: Guus Bekooy

Zaltbommel, 1991, 207 blz.

Ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van Philips mocht dit boek als jubileumuitgave gemaakt worden. Het geeft een beeld van een bedrijf dat uitgroeide tot een van de top-10 ondernemingen op het gebied van lichttechniek en elektronica in de wereld. Honderd jaren Philips laten zich niet uitmeten op een paar honderd pagina's. Dit is dan ook geen geschiedenisboek, maar een schets van opeenvolgende generaties vol menselijke en zakelijke overtuigingen. Zie het als een soort ooggetuigenverslag in beelden en woorden.

Aan bod komen onder andere: tekenende economische, technische en sociale ontwikkelingen, typerende producten en reclameactiviteiten, markante gebeurtenissen, vestigingen in Nederland en daarbuiten.

Als bronnen zijn duizenden archiefdossiers, jaarverslagen, personeelsbladen, tijdschriften, boeken en films gebruikt.

De vier samenstellers, Sergio Derks, Jeff S. Haneveer, Frans van der Put en Guus Bekooy, hebben op het moment dat zij met dit boek bezig waren samen 125 jaar in, met en voor de onderneming gewerkt. Zij voelen zich dan ook zeer betrokken bij Philips, niet alleen bij de successen, maar ook bij de problemen. Vanuit die betrokkenheid is de opzet geweest een boek te maken, dat recht doet aan honderd jaar spannend ondernemen van één van de meest interessante bedrijven in de wereld.

Uit het HWR archief

Pak slaag door Servaas van Gompel.

Proces Verbaalboek Reusel [22 juli 1865].

Aan den Heer officier van Justitie bij de Arrondissements regtbank te Eindhoven.

Op heden den 22e julij 1865 compareerde voor mij Nicolaas Roijmans burgemeester der gemeente Reusel Anna Cornelia Abels, oud 38 jaren van beroep naaister en huisvrouw van Jan Schapendonk wonende te Reusel, dewelke mij verklaarde dat Servaas van Gompel, oud 54 jaren van beroep landbouwer wonende te Reusel, op 22 julij haar zoon Cornelis Schapendonk, oud 6 jaren, dat genoemde Servaas van Gompel gezegde Cornelis tegen het hoofd geslagen had, dat dezelfde tegen den grond gevallen

was in het bijzijn van Martinus Poppeliers, oud 28 jaren van beroep voerman met kiezel geboren te Bergeijk wonende te Woensel bij de weduwe van Gennip, na dit een en ander is dit proces verbaal opgemaakt dat in het hoofd vermeld.

De Burgemeester.

Opening vernieuwde Molukse Barak uit Lage Mierde in het Nederlands Openluchtmuseum

Vanaf 12 april is in Arnhem in het Nederlands Openluchtmuseum de Molukse Barak weer te bezoeken na een uitgebreide restauratie en herinrichting. In nauwe samenwerking met nazaten van de Molukse gezinnen die tussen 1954 en 1962 in barakkenkamp Lage Mierde woonden na hun komst uit de Molukken, worden persoonlijke verhalen verteld aan de hand van vier thema's: Politiek & Herkomst, Traditie, Geloof en Verbinding. De bezoeker ervaart de geschiedenis van de Molukkers in Nederland vanuit meerdere perspectieven: vanuit verschillende generaties, vanuit collectieve en persoonlijke verhalen, vanuit de blik van toen en nu. Op basis van nieuw beeldmateriaal konden de diorama's in de barak na de herinrichting nog authentiek ingericht worden dan voorheen. De koloniale geschiedenis van Nederland en de Molukken komt in de nieuwe presentatie ook aan bod.

Foto's, videofragmenten, objecten, documenten en interviews met acht nazaten van bewoners, laten het leven in de barak zien tussen '54 en '62 en geven een beeld van de huidige Molukse gemeenschap: homogeen maar ook divers, met een sterke identiteit en een hechte sociale structuur. Deze nazaten namen in de afgelopen periode samen met het Openluchtmuseum deel aan een intensief participatieproject. De Molukse

barak staat in het Openluchtmuseum sinds 2003. Reden voor de vernieuwing was het feit, dat de inrichting van de barak en het verhaal dat daar werd verteld intussen verouderd waren.

De barak uit 1939 was onderdeel van woonoord Lage Mierde (Noord-Brabant). Achttien Molukse gezinnen van voormalige KNIL-militairen woonden daar dicht op elkaar. Oorspronkelijk was in de barak de centrale keuken en de beheerderswoning gevestigd. Aan de hand van de vier genoemde thema's wordt het leven van de gezinnen belicht, hun komst naar Nederland, de hechte banden binnen de Molukse gemeenschap, het belang van het geloof, de hoop op terugkeer naar een onafhankelijke Republiek der Zuid-Molukken en het uiteindelijke vertrek uit de barak naar nieuwe Molukse wijken zoals in Wormerveer.

Woonoord Lage Mierde bestond uit een centrale barak, woonbarakken, pomphuis, magazijn en wasgelegenheden. De meeste gebouwen werden in de loop van de tijd afgebroken. In 2001 resteerde zo alleen nog de centrale barak. In de barak in het Openluchtmuseum ziet de bezoeker, naast de vernieuwde presentatie, onder meer de centrale keuken, waar Molukkers hun warme eten konden ophalen en de woning van de Nederlandse kampbeheerder.

Grafheuvel nabij Zwartven

Op 5 februari is de Bosgroep Zuid Nederland, in opdracht van de gemeente Reusel–de Mierden, begonnen met de ontbossing van de grafheuvel nabij het Zwartven (Hoogenberg). Het initiatief hiertoe is genomen door de werkgroep wandel- en fietspaden (Werkgroep van de Dorpsraad Hooge Mierde). Na overleg met de gemeente Reusel–de Mierden, de dienst Cultureel Erfgoed en de benodigde vergunningen kwam er groen licht en kon er begonnen worden. Er werd flink gewerkt en de grafheuvel is al goed zichtbaar.

De grafheuvel (waarschijnlijk daterend uit de bronstijd) heeft een diameter van circa 20 meter en een hoogte van 1 meter. Deze tumulus is een Rijksmonument met nummer: 45538.

Erfgoed Brabant - Het Internationaal Jaar van de Vrijwilliger

Het jaar 2026 is uitgeroepen tot het “*Internationaal Jaar van de Vrijwilliger*”. Vrijwilligers vormen het hart van het Brabantse erfgoed: zij verzamelen, bewaren, onderzoeken en vertellen de verhalen die Brabant levend houden. Dit jaar staat in het teken van waardering, zichtbaarheid en meedoen. Erfgoed Brabant laat zien hoe onmisbaar vrijwilligers zijn voor erfgoed in de praktijk. Samen met vrijwilligers en erfgoedgemeenschappen geeft

Erfgoed Brabant hier het hele jaar door aandacht aan. Wil je ook meedoen? Iedereen die met vrijwilligers werkt of zelf vrijwilliger is, kan verhalen, projecten of activiteiten delen en inspiratie opdoen. Zo geven we samen vrijwilligerswerk het podium dat het verdient. Meer info over het Jaar van de Vrijwilliger? Klik dan hier:

<https://www.vrijwilligerswerk.nl/dekrachtvandoen/default.aspx>

Lees nu het RHCe JaarZINE van 2025

Het JaarZINE van het RHCe 2025, een mix tussen een jaarverslag en een magazine, is klaar om gelezen te worden!

In deze vijfde editie geeft Directeur/Archivaris Julia Romijn-Wixley haar visie op een toekomstbestendig archief en hoe ze daar met het team de komende tijd aan gaat werken. De medewerkers van het RHCe geven per dienstonderdeel een inzicht in hun specifieke werkzaamheden. Zo krijg je een beter beeld van alles wat er komt kijken bij een archief als het RHCe: dienstverlening, verwerving en digitaal beheer, toezicht en advies, communicatie en samenwerkingsprojecten. Uiteraard aangevuld met de jaarcijfers, voor een compleet beeld van 2025.

Daarnaast komt het verhaal van bezoeker Eddy aan bod, hij vertelt meer over zijn onderzoek naar de rol van de politie in de Tweede

Wereldoorlog. Vrijwilligers Tineke en Jannie komen aan het woord over hun werk met de doodsbriefjes. Ook is er een stappenplan te vinden voor beginnende stamboomonderzoekers. En BrabantinBeelden ontbreekt niet, met een bijzonder beeldverhaal.

Kortom: genoeg te lezen! Lees het JaarZINE via de link hieronder:

<https://www.rhc-eindhoven.nl/contact/nieuws/479>

Nepnieuws uit 1774: 'De aarde vergaat'

In 1774 ontstond grote opschudding door een voorspelling van de predikant Eelco Alta. Door een zeldzame stand van de planeten zou de aarde vergaan: Jupiter, Mars, Venus, Mercurius en de Maan zouden de aarde uit haar baan duwen.

Amsterdamse Courant 14-05-1774

Deze onrust bracht Eise Eisinga op het idee voor zijn later beroemde planetarium. Hij bouwde het sterrenstelsel op schaal na in zijn huiskamer in Franeker. Zo kon hij bewijzen dat planeten niet kunnen botsen en zich volgens eigen wetten bewegen. De Amsterdamsche Courant bevestigde dat de voorspelling tot een "belagchelyke vrees" had geleid.

Militieregisters

De overkoepelende term 'militieregisters' wordt gebruikt voor de registratie van de lotingsprocedure en het verloop van de dienstplichtperiode. Omdat elke dienstplichtige zich moest inschrijven, komen alle Nederlandse jongens die vanaf ongeveer 1811 ouder waren dan achttien jaar hierin voor. Ook als jongens waren uitgeloot voor de dienstplicht, een vrijstelling kregen of een vervanger (remplaçant) hadden ingehuurd, werd dat geregistreerd.

Militieregisters zijn een hele mooie bron voor onderzoek naar je familiegeschiedenis. De registers bevatten allerlei gegevens over de dienstplichtige zoals zijn naam, geboortedatum en geboorteplaats, beroep, namen van de ouders, signalement, reden voor vrijstelling of afkeuring, datum van inlijving en het regiment waarbij de dienstplichtige werd ingelijfd.

WieWasWie

Een deel van de militieregisters is in WieWasWie op naam te doorzoeken en te raadplegen. Voer een zoekopdracht uit en filter de zoekresultaten vervolgens op het documenttype "Militaire bronnen".

Laatste nummer dialectmagazine "Brabants"

Na eenentwintig jaargangen valt het doek voor 'Brabants, kwartaaltijdschrift over Brabanders en hun Taal'. Toch is het geen afscheid in mineur. Trots overheerst over de talloze artikelen die over en in Brabants dialect geschreven zijn. 'Houdoe en bedankt!' schrijft de redactie dan ook aan de lezers.

In dit laatste nummer lees je onder meer over spraakverwarring in Brabant ("ik ben vanmorgen aangereden") en de dialectwoorden voor 'terwijl' en 'wanneer'. Op de voorzijde van deze allerlaatste Brabants prijkt Anneke van Giersbergen, die over haar zangcarrière en haar Brabantse komaf vertelt.

‘Brabants’ kreeg een eigentijdse uitstraling en een bekende (oud-) Brabander sierde met zijn of haar portret steeds de voorkant van het tijdschrift. Zij werden geïnterviewd over hun Brabantse wortels en de mate waarin ze nog dialect spreken.

In dit nummer van ‘Brabants’ staat ook een overzicht van alle redacteurs en medewerkers die afgelopen jaren bijdragen hebben geleverd aan het tijdschrift. Een blik op de leeftijd van de afzonderlijke redacteurs laat zien dat ze bijna allemaal de pensioengerechtigde leeftijd ruim zijn gepasseerd. Jos Swanenberg, hoogleraar in diversiteit in taal en cultuur in Brabant, geboren in 1968, is nog relatief jong. Het is geen afscheid in mineur, want in het besef dat het tijdschrift talloze artikelen heeft gepubliceerd waar lezers van hebben genoten. En die met veel deskundigheid, passie en liefde voor de eigen taal zijn geschreven.

Houdoe en da ge bedankt zijt, da witte!

Nieuws vanuit de Kempencollectie

Verschillende musea en heemkundekringen uit de Kempen waaronder ook onze HWR hebben zich verenigd in de Kempencollectie. Via de gezamenlijke website <https://kempencollectie.nl/> kun je digitaal grasduinen tussen ruim 40.000

objecten.

Regelmatig zullen er in deze nieuwsbrief berichten van onze partners te vinden zijn.

Heemkundekring Pladella Villa Bladel

*Nieuwe panelen in de Mariatoren:
smokkelaarsverhalen uit de Kempen.*

De Mariatoren is gelegen in Hapert aan de A67, op het Kempisch Bedrijvenpark (KBP). De Kempen kent talloze wandel-, fiets- en ruiterroutes. Ook bij het bedrijvenpark lopen verschillende routes. De uitkijktoren heeft een aansluiting op die recreatieve routes. Vanaf ongeveer 22 meter hoogte is er uitzicht op het Kempisch Bedrijvenpark, de snelweg en de Cartierheide. Tijdens de beklimming van de toren worden informatie en verhalen over de regio gepresenteerd op informatiepanelen, met afbeeldingen, opgesteld in samenwerking met Heemkundekring Pladella Villa. Ieder jaar een wisselend thema. Ieder verhaal heeft ook een QR-code die leidt naar een video of website met meer informatie over het getoonde verhaal.

De Mariatoren presenteert dit jaar een nieuw regionaal thema: Smokkelen in de Brabantse Kempen. Bezoekers maken kennis met een kleurrijke en soms rauwe geschiedenis die zich tussen 1830 en 1970 afspeelde in het grensgebied tussen Nederland en België. Van zout- en botersmokkel tot inventieve oorlogsverhalen: de informatieborden in de toren laten zien hoe smokkelen voor veel inwoners lange tijd bittere noodzaak was.

De verhalen bestrijken verschillende periodes, van de 19e eeuw – toen prijsverschillen en accijnzen aanleiding gaven tot kleinschalige smokkel – tot de naoorlogse jaren waarin het smokkelen steeds professioneler en gewelddadiger werd. Ook bekende figuren zoals het Klaveren Vrouwke en gebeurtenissen rond de beruchte Doodendraad tijdens de Eerste Wereldoorlog komen aan bod. Laat je verrassen door het uitzicht en de verhalen.

Heemkundekring Den Beerschen Aard

Lezing Ruud Severijns – Familiegesciedenis met een Beers tintje.

Ruud Severijns, voormalig burgemeester van de gemeente Oirschot, zal voor Heemkunde Kring “Den Beerschen Aard” een lezing verzorgen over zijn familiegesciedenis. Eind 2024 heeft Ruud Severijns in Het Oude Kerkje van Middelbeers zijn boek daarover gepresenteerd. Die presentatie was een groot succes want de eerste oplage was op die dag meteen uitverkocht.

In zijn lezing zal Ruud ingaan op de vraag waarom hij die geschiedenis heeft uitgezocht en de manier hoe hij dat heeft aangepakt. Uiteraard zal Ruud de belangrijkste resultaten vertellen en daarbij ook ingaan op zijn verrassende links met De Beerzen (en Oirschot).

De lezing vindt plaats op maandag 20 april 2026 in het ontmoetingscentrum “Bij ons – Plek om te zijn” aan de Doornboomstraat 32 in Middelbeers vanaf 20.00 uur. Leden van de Heemkundekring hebben gratis toegang. Aan niet-leden wordt een bijdrage gevraagd van €5,00 entree. Iedereen is van harte welkom!

Heemkundekring De Heerlijkheid Oirschot

Lezing over 75 jaar Heemkundekring Oirschot door Anton Neggers.

Op zaterdag 27 oktober 1951 vindt in zaal Elshof aan de Markt de oprichtings-vergadering plaats

van Heemkundekring De Heerlijkheid Oirschot. In de pauze van de vergadering melden zich al meteen 36 leden, waaronder veel onderwijzers. 75 jaar later telt De Heerlijkheid Oirschot meer dan 230 leden, en is de vereniging vast geworteld in het dorp Oirschot, met een eigen heemkamer in de Dekanijstraat, nog altijd een actief programma, en een belangrijke bijdrage aan het erfgoedbeleid in Oirschot.

In deze lezing wordt ingegaan op het ontstaan van de heemkunde in Noord-Brabant, en op de geschiedenis van De Heerlijkheid Oirschot. Hoogtepunten en

dieptepunten passeren de revue, het ontstaan van tradities wordt verklaard en er wordt een voorschot genomen op de toekomst.

Wanneer: Donderdag 19 maart 2026 om 20.00u.

Locatie: De Beurs, Sint Odulphusstraat 7 Oirschot.

Kempenmuseum Eersel

Vorbereidingen nieuw Kempenmuseum van start.

Het Kempenmuseum maakt zich klaar voor een nieuwe fase. Alle spullen worden zorgvuldig ingepakt en de collecties opgeslagen. Ook de aannemer is gestart met de eerste voorbereidingen. Op 23 februari aan wethouder Anja van Hunsel de eer om het startschot aan de bouw te geven. Daarmee begint officieel de bouw van het nieuw Kempenmuseum met een nieuw bezoekerscentrum. Een feestelijk moment waar we naar uitkijken. Vanaf 1 februari sluit het museum tijdelijk de deuren, zodat ze straks in volle glorie weer alle nieuwe bezoekers kunnen verwelkomen. We kijken uit naar een toekomstbestendig Kempenmuseum dat straks weer volop ruimte biedt voor ontmoeting, geschiedenis en beleving.

Nieuwsbrieven

Deze maand ontving het HWR secretariaat diverse nieuwsbrieven van collega verenigingen. Deze zijn hier te lezen:

Nieuwsbrief Erfgoed Brabant – januari 2026:

<https://t.ly/U0F7Y>

Nieuwsbrief Regionaal Archief Tilburg – januari

2026: <https://t.ly/zehUF>

Nieuwsbrief Brabants Erfgoed – februari 2026:

<https://t.ly/bUcn4>

Nieuwsbrief Erfgoedhuis Veldhoven – januari

2026: <https://t.ly/fsJl4>

Nieuwsbrief Brabants Heem – februari 2026:

<https://t.ly/-ObEP>

Nieuwsbrief Heemkundekring Amalia van Solms

Baarle-Nassau/Hertog – februari 2026:

<https://t.ly/XOLJ->

Nieuwsbrief Heemkundekring De Heerlijkheid

Oirschot – februari 2026: <https://t.ly/yW3-t>

Nieuwsbrief CBG | Centrum voor

Familiegeschiedenis – februari 2026:

<https://is.gd/dnxlY5>

Nieuwsbrief Brabanders en hun Taal – februari

2026: <https://is.gd/jmsKFp>

Nieuwsbrief Heemkundekring Pladella Villa Bladel

– februari 2026: <https://is.gd/vjfe5O>

Nieuwsbrief Brabants Historisch Informatie

Centrum – februari 2026: <https://is.gd/TAvMDy>

Nieuwsbrief Heemkundekring Den Beerschen

Aard - januari 2026: <https://is.gd/MFQJ1J>

Mededelingenblad Heemkundekring

Weerderheem Valkenswaard – februari 2026:

<https://is.gd/CJs1s3>

Nieuwsbrief Heemkundekring Tilborch – februari

2026: <https://is.gd/NYWKFI>

Heemkunde Werkgroep Reusel heeft ook een facebook pagina. Je kunt ons vinden op:

<https://www.facebook.com/heemkundereusel>

Wil jij onze nieuwsbrief ook regelmatig ontvangen stuur dan een email naar

secretaris@heemkundereusel.nl

Ook voor afmeldingen mailen naar

secretaris@heemkundereusel.nl

Deze HWR nieuwsbrief en oudere afleveringen

zijn terug te lezen in een archief op onze website:

heemkundereusel.nl/nieuwsbrief.html

Musketiers en musketten

Musketier met een musket - Jacob van Gheyn, 1608.

Een musketier is kort gezegd een soldaat die met het musket bewapend is. Dit handvuurwapen was met name populair in de zestiende en zeventiende eeuw. De musket was de opvolger van de haakbus en een voorloper van het geweer. Meestal was hij voorzien van een lontslot. De schootsafstand bedroeg circa tweehonderdvijftig meter.

De naam musket komt van het Italiaanse *moschetto*, wat 'mus' betekent. Mogelijk was dit een toespeling op de lonthaan, die de vorm van een dierkopje had. Bij een voorwaartse beweging zou het schommelen van de lont gelijkenissen vertonen met het pikken van een vogel. Het wapen werd rond 1520 ingevoerd.

Heel handzaam was het musket niet. Het wapen was ongeveer anderhalve meter lang en woog minimaal zes kilo, maar vaak nog een stuk meer, tot zo'n negen kilo. Om een schot te lossen had de musketier vaak twee soorten kruit nodig. Kruit in het geweer om de kogel mee weg te schieten, maar ook zogeheten pankruit om het gewone kruit mee te ontsteken. Universitair docent Leen Dorsman schrijft hierover in het boek 1600, slag bij Nieuwpoort: *"Om het kruit te ontsteken was er ook een brandende lont nodig, die bleef branden bij het opnieuw laden van het musket. Het laat zich raden wat er kon gebeuren wanneer een musketier onzorgvuldig was of in het heetst van de strijd zijn geweer moest herladen. Behalve het kruit moest de schutter ook loden kogels bij zich hebben. [...] Tenslotte moest hij om te kunnen schieten het zware musket op een vork, furket geheten, plaatsen om te kunnen richten. Pas dan kon hij een schot afvuren."*

De furket, ook wel musketvork genoemd, was noodzakelijk vanwege het gewicht van het geweer. Toen rond 1626 lichtere varianten verschenen was de steunvork niet meer nodig. Als de musketier de trekker overhaalde, zorgde de haan ervoor dat de brandende lont in het pankruit werd geduwd. Hierdoor werd het kruit in de loop ontstoken en verdween de kogel richting doelwit.

Vuurlinies

Even snel een schot lossen was er voor de musketier niet bij. Voor elk schot moest hij maar liefst achtentwintig tijdrovende handelingen verrichten. In de strijd was dat niet handig. Onder prins Maurits werd daarom een systeem bedacht waarbij de musketiers in verschillende linies werden

opgesteld. De handelingen die de musketiers moesten uitvoeren werden vervolgens in een vast patroon gebracht. Na het gelijktijdig afvuren van een schot door de voorste linie, liepen de musketiers naar de achterste rij om opnieuw te laden. De tweede rij stapte ondertussen naar voren om ook een schot te lossen. Zij waren inmiddels voorbereid en hoefden alleen nog maar het furket te plaatsen, te richten en te schieten. Deze musketiers sloten vervolgens achter aan in de rij en begonnen ook aan het herladen van de musketten, waarop de derde rij naar voren liep om een schot te lossen. Enzovoort.

Snaphaan model 'Charleville modèle 1766'.

Snaphaan

Het musket werd nog tot eind zeventiende eeuw in Europa als oorlogswapen gebruikt. Daarna werd het wapen vervangen door de snaphaan. Anders dan het musket had dit gladloopse voorlaad-geweer als ontstekingsmechanisme geen lontslot, maar een zogeheten snaphaanslot of vuursteenslot. De laadtijd werd door deze nieuwe mechanismen sterk verkort.

De drie musketiers

In de literatuur is het boek *De drie musketiers* van de Franse schrijver Alexandre Dumas bekend. Dit werk verhaalt over drie musketiers die tijdens een complot trouw blijven aan de Franse koning. Hun beroemde motto was: "*Eén voor allen en allen voor één*". De drie vochten overigens hoofdzakelijk met hun rapier en niet met hun musket.

Bron: Historiek